

5. MELLÉKLET

A BIOSZFÉRA REZERVÁTUMOK SEVILLAI STRATÉGIÁJA¹

BIOSZFÉRA REZERVÁTUMOK: AZ ELSŐ HÚSZ ÉV

Tervezett funkciójuk szerint a bioszféra-rezervátumoknak a modern világ egyik legfontosabb kérdésére kell választ találniuk, éspedig: hogyan lehet összeegyeztetni a biodiverzitás és a biológiai erőforrások megőrzését azok fenntartható használatával? Egy hatékony bioszféra-rezervátum kapcsán természet- és társadalomtudósok, értékmegőrző és fejlesztő csoportok, irányító hatóságok és helyi közösségek közösen munkálkodnak e bonyolult kérdésen.

A bioszféra-rezervátumok koncepcióját először az UNESCO Ember és a Bioszféra (MAB) Program egyik Munkacsoportja vetette fel 1974-ben. A bioszféra-rezervátum hálózat kialakítása 1976-ban indult és 1995-ben már a világ 82 országának 324 rezervátumát foglalta magában. A hálózat az egyik fő eleme annak a MAB célkitűzésnek, hogy fenntartható egyensúlyt kell elérni a biodiverzitás megőrzésének, a gazdasági fejlődés elősegítésének és az azokhoz társuló kulturális értékek fenntartásának néha egymásnak ellentmondó céljai között. A bioszféra-rezervátumok a helyszínei e célkitűzések tesztelésének, demonstrálásának és megvalósításának.

1983-ban, a FAO-val és az IUCN-el együttműködve, az UNESCO és az UNEP közösen hívta össze az Első Nemzetközi Bioszféra Rezervátum Kongresszust Minszkben (Fehéroroszország). A Kongresszus tevékenysége vezetett 1984-ben a „Bioszféra Rezervátumok Cselekvési Tervének” összeállításához, amelyet azután az UNESCO Általános Konferenciája és az UNEP Irányító Tanácsa formálisan is jóváhagyott. Miközben a Cselekvési Terv még ma is érvényes, a bioszféra-rezervátumok működési közege jelentősen átalakult, ahogy ezt az UNCED folyamat, és különösen a Biológiai Diverzitás Egyezménye megmutatta. Az Egyezmény, amelynek aláírására 1992 júniusában került sor a Rio de Janeiroi „Föld Csúcstalálkozón”, 1993 decemberében lépett hatályba, és azt immár száznál is több ország ratifikálta. Az Egyezmény fő célkitűzései a következők: a biodiverzitás megőrzése; e diverzitás alkotóelemeinek fenntartható alkalmazása; a genetikai erőforrások hasznosításából származó előnyök méltányos és igazságos megosztása. A bioszféra-rezervátumok éppen ezt az integrált megközelítést elősegítve járulhatnak hozzá az Egyezményben foglaltak megvalósításához.

A minszki Kongresszus óta eltelt évtizedben a védett területek összességéről és a bioszféra-rezervátumokról való gondolkodás egymással párhuzamosan folyt. A legfontosabb fejlemény az, hogy ma már a legtöbb nemzeti park, természetvédelmi terület és védett terület egyik fő jellemzőjeként ismerik el a biodiverzitás megőrzése és a helyi közösségek fejlesztési szükségletei – mint a bioszféra-rezervátum alapján történő megközelítés központi eleme –

¹ A Sevillai Konferenciát követően az MAB Tanács, tizenharmadik, Párizsban 1995. június 12.-16. között tartott ülésén megtárgyalta a Bioszféra-rezervátumok Sevillai Stratégiájának tervezetét (lásd a „*MAB Report Series*” 64. számát). Ezen az ülésen a Tanács szilárd és egyértelmű támogatásáról biztosította a Sevillai Stratégiát, és azt ajánlotta, hogy azt jóváhagyás céljából terjesszék az UNESCO Általános Konferenciájának 1995 novemberében tartandó 28. ülése elé. A Sevillai Stratégiának az Általános Konferencia által elfogadott és jóváhagyott változatát adjuk közre ebben a Mellékletben.

közötti összefüggést. A venezuelai Caracasban 1992 februárjában tartott – a Nemzeti Parkokról és Védett Területekről szóló – Negyedik Világkongresszuson a világ védett körzeteinek tervezői és vezetői sok olyan gondolatot fogadtak el (a közösség részvétele, a megőrzés és fejlesztés közötti kapcsolatok, a nemzetközi együttműködés jelentősége), amelyek a bioszféra-rezervátumok kialakításának lényeges szempontjaiként ismertek. A bioszféra-rezervátumok támogatása érdekében a Kongresszus egy határozatot is elfogadott.

Jelentős újítások történtek maguknak a bioszféra-rezervátumoknak az irányításában is. Új – az érdekelteknek a döntéshozatali folyamatokba történő bevonására és a konfliktusok feloldására irányuló – módszerek alakultak ki, és egyre több figyelmet szenteltek a regionális megközelítések követelményének. Újfajta bioszféra-rezervátumokat terveztek, mint pl. a „cluster” jellegű és a határokon átnyúló rezervátumokat, és számos bioszféra-rezervátum jelentős fejlődésen ment keresztül a természetvédelem előtérbe helyezésétől egészen az értékmegőrzés és fejlesztés nagyobb integrációjáig az érdekeltek közötti együttműködés szorosabbra fűzése révén. A technológiai fejlődés által életre hívott, nagyobb teljesítményű számítógépeket és az Internetet is magában foglaló, új nemzetközi hálózatok pedig nagymértékben segítették a kommunikációt és az együttműködést az egyes országok bioszféra-rezervátumai között.

Így állt a helyzet, amikor az UNESCO Végrehajtó Bizottsága 1991-ben úgy döntött, hogy létrehozza a Bioszféra Rezervátumok Tanácsadó Bizottságát. A Tanácsadó Bizottság elérkezettnek látta az időt arra, hogy értékelje az 1948. évi Cselekvési Tervet, elemezze annak megvalósítását, és stratégiát alakítson ki a bioszféra-rezervátumok számára útban a XXI. század felé.

Ezzel a céllal, és az Általános Konferencia 27 C/2.3 sz. Határozatának megfelelően, szervezte meg az UNESCO a Bioszféra Rezervátumokról szóló Nemzetközi Konferenciát a spanyol hatóságok meghívására Sevillában (Spanyolország), 1995. március 20. és 25. között. E Konferenciára 102 ország és 15 nemzetközi és regionális szervezet képviselőjében mintegy 400 szakember látogatott el. A konferencia megszervezésével kívánták lehetővé tenni az 1984. évi Cselekvési Terv megvalósításával kapcsolatos tapasztalatok értékelését, a bioszféra-rezervátumok XXI. századi szerepéről való gondolkodást (ami azután a jövőkép megfogalmazásához vezetett), valamint a Világhálózat Törvényi Kerettervének a kidolgozását. A Konferencia állította össze az alább bemutatott Sevillai Stratégiát. Az Ember és Bioszféra (MAB) Program Nemzetközi Egyeztető Tanácsa a tizenharmadik ülésén (1995. június 12.-16.) határozott támogatásáról biztosította a Sevillai Stratégiát.

A BIOSZFÉRA-REZERVÁTUM KONCEPCIÓJA

A bioszféra-rezervátumok *per definitum* „az UNESCO Ember és Bioszféra Programja (MAB) keretében nemzetközileg elismert szárazföldi vagy part menti/tengeri ökoszisztemek területei, illetve azok kombinációi” (Bioszféra Rezervátumok Világhálózata Törvényi Kerete). A rezervátumokat a nemzeti kormányok jelölik ki; mindegyik rezervátum egy adott számú előfeltétel teljesítése után válhat a Hálózat tagjává. Az egyes bioszféra-rezervátumoknak három, egymást kiegészítő, funkciónak kell megfelelniük: a természetvédelem feladatának, a genetikai erőforrások, fajok, ökoszisztemek és tájképi látvány megőrzésének; fejlesztési funkcióval is rendelkeznek a fenntartható gazdasági és emberi fejlődés elősegítése céljából, valamint logisztikai támogató feladatuknál fogva segíteniük kell a demonstrációs projekteket, a környezeti oktatást és képzést, valamint a természetvédelem és fenntartható fejlődés helyi, nemzeti és globális kérdéseit görcsű alá vevő kutatást és megfigyelést.

Fizikai értelemben az egyes bioszféra-rezervátumoknak három alkotóelemet kell magukban foglalniuk: a biológiai sokszínűség megőrzésének, a minimális mértékben háborított ökosziszterek megfigyelésének, és a roncsolással nem járó kutatás és csekély kihatású felhasználási formák (pl. oktatás) biztonságosan védett helyszíneiként funkcionáló egy vagy több alapfunkciójú területet; egy általában az alapfunkciójú területeket körülvevő, illetve azokkal szomszédos, világosan meghatározott puffer-zónát, amelyik az egészséges ökológiai gyakorlattal összeegyeztethető kooperatív jellegű tevékenységeket tartalmaz, mint pl. a környezeti oktatás, az ökoturizmus, az alkalmazott és alapkutatás; valamint egy flexibilis átmeneti területet, illetve együttműködési zónát, amely számos különböző mezőgazdasági tevékenységet, települést és egyéb alkalmazási módot foglalhat magában, és ahol a helyi közösségek, az irányítási hivatalok, tudósok, civil szervezetek, kulturális csoportok, különböző gazdasági érdekeltségek és egyéb érdekelt csoportok munkálkodnak együtt az egész terület erőforrás-gazdálkodása és e források fenntartható fejlesztése érdekében. Bár a három zónát eredetileg koncentrikus körökként képzelték el, azokat sokféleképpen valósították meg a helyi igények és feltételek kielégítése céljából. Valójában az egész bioszféra-rezervátum koncepció legnagyobb ereje éppen abban a rugalmasságban és kreativitásban rejlik, ahogy azt a különböző körülmények közepette megvalósították.

Néhány ország kifejezetten a bioszféra-rezervátumok létesítése érdekében léptetett hatályba törvényeket. Sok más országban az alapfunkciójú területeket és puffer zónákat a nemzeti jog értelmében védett területekként jelölték ki (részben vagy egészben). Számos bioszféra-rezervátum egyidejűleg más rendszerek alapján védett területeket (mint pl. nemzeti parkok vagy természetvédelmi területek) és egyéb nemzetközileg elismert helyeket (mint pl. a Világörökség vagy Ramsar helyszínei) is magában foglal.

A tulajdonosi szerkezetek is eltérőek. Bár a bioszféra-rezervátumok alapfunkciójú területei jórészt állami tulajdonú földek, magántulajdonban is állhatnak, illetve civil szervezetekhez is tartozhatnak. Sokszor a pufferzóna magán vagy közösségi tulajdonban van, és általában ugyanez a helyzet az átmeneti területtel is. A Bioszféra Rezervátumok Sevillai Stratégiája híven tükrözi a viszonyok e sokféleségét.

SEVILLAI JÖVŐKÉP A XXI. SZÁZADRA

Milyen jövő elé néz a világ útban a XXI. század felé? A népesség növekedésének és eloszlásának jelenlegi trendjei, az energia és a természeti erőforrások iránti növekvő kereslet, a gazdaság globalizációja és a kereskedelmi minták kihatásai a falusi körzetekre, a megkülönböztető kulturális jelleg eróziója, az igazán fontos információ központosítása és nehézkes elérhetősége, valamint a technológiai újítások egyenlőtlen eloszlása – nos, ezek azok a jelenségek, amelyek kijózanító képet festenek a közeljövő környezetének állapotáról és fejlődési kilátásairól.

Az UNCED folyamat felvázolta a fenntartható fejlődés megvalósíthatóságának – a környezet iránti gondoskodást és a nagyobb szociális egyenlőséget is magában foglaló – alternatíváját, amely egyúttal tiszteletben tartja a falusi közösségeket és az azok által felhalmozott bölcsességet is. Az Agenda 21, a Biodiverzitás, Klímaváltozás és Sivatagosodás Egyezményei, valamint más multilaterális megállapodások jelölik ki az előttünk álló utat nemzetközi szinten.

A világ közösségének azonban olyan gyakorlati, már működő példákra is szüksége van, amelyek mint cseppben a tengert testesítik meg az UNCED-nak a természetvédelemről és a fenntartható fejlődésről alkotott elgondolásait. E példák azonban csak akkor szolgálhatnak útmutatással, ha a társadalom valamennyi szociális, kulturális, szellemi és gazdasági szükségletét kifejezik, és ha józan tudományos megállapításokon alapulnak.

Nos, a bioszféra-rezervátumok éppen ilyen példákat kínálnak. A helyett, hogy szigeteket képeznének abban a világban, amely egyre inkább ki van téve a durva emberi beavatkozásoknak, a bioszféra-rezervátumok az ember és természet megbékélésének színtereivé válhatnak, összhangba hozhatják a múlt ismeretét a jövő igényeivel, és tanúbizonyságát adhatják annak, hogy miképp lehet leküzdeni az intézményeink egymástól elkülönülő ágazati jellegéből eredő problémákat. Röviden szólva, a bioszféra-rezervátumok sokkal többet jelentenek, mint pusztán védett területeket.

Így hát a bioszféra-rezervátumok egy új szerepet készülnek betölteni. Nem csak a természet világával kialakítható harmonikus kapcsolat megteremtésének eszközt nyújtják majd a területükön és annak környékén élő és dolgozó emberek számára, hanem egy fenntarthatóbb jövő felé vezető út kijelölésével hozzá fognak járulni a társadalom, mint szerves egész igényeinek a kielégítéséhez is. Ez a legbensőbb lényege a bioszféra-rezervátumok XXI. századi jövőképének.

Az UNESCO által Sevillában (Spanyolország) 1995. március 20.-25. között megrendezett Nemzetközi Konferencia a Bioszféra Rezervátumokról egy kétirányú megközelítést fogadott el:

- meg kell vizsgálni a bioszféra-rezervátum koncepciójának megvalósítása során szerzett tapasztalatokat;
- a jövőt szem előtt tartva kell meghatározni, hogy milyen hangsúlyt kapjon a rezervátumok három funkciója: a természetvédelem, a fejlesztés és a logisztikai támogatás.

A Sevillai Konferencia arra a következtetésre jutott, hogy a bioszféra-rezervátumok létesítése során tapasztalt problémák és korlátok dacára a program, összességében, újító jellegű és nagyon sikeres volt. Konkrétabban szólva, a három funkció továbbra is érvényben marad az elkövetkező években. E funkciók megvalósítása szempontjából és az elvégzett elemzés alapján a Konferencia az alábbi tíz, egyúttal a Sevillai Stratégia alapját is jelentő, fő irányt határozta meg:

1. A bioszféra-rezervátumok nagyobb mértékű hozzájárulása a természetvédelmet és fenntartható fejlődést elősegítő nemzetközi megállapodások, elsősorban a Biodiverzitás Egyezmény, és egyéb, pl. a klímaváltozásra, sivatagosodásra és erdőkre vonatkozó megállapodások megvalósításához.
2. Nagyrészt a háborítatlan régiók felől a városok felé terjeszkedő sokszínű környezeti, biológiai, gazdasági és kulturális alakulatokat magukban foglaló bioszféra-rezervátumok kialakítása. Különös lehetőség és igény mutatkozik a bioszféra-rezervátum koncepciójának alkalmazására part menti és tengeri környezeti viszonyok között.
3. A bioszféra-rezervátumok kialakulóban lévő regionális, régiók közötti és tematikus hálózatainak, mint a Bioszféra Rezervátumok Világhálózata alkotóelemeinek, megerősítése.

4. A tudományos kutatás, a megfigyelés, a képzés és oktatás megszilárdítása a bioszféra-rezervátumokban, mivel az erőforrások megőrzése és ésszerű felhasználása e területeken erős alapokon álló természet- és társadalomtudományokat, valamint klasszika-filológiát követel meg. Ez az igény különösen égető és kiemelten kezelendő azokban az országokban, ahol a bioszféra-rezervátumok híján vannak az emberi és pénzügyi erőforrásoknak.
5. Gondoskodás arról, hogy a bioszféra-rezervátumok valamennyi zónája megfelelő mértékben járuljon hozzá a természet védelméhez, a fenntartható fejlődéshez és a tudományos megértéshez.
6. Az átmeneti terület kiterjesztése révén olyan hatalmas területek kialakítása, amelyek alkalmasak az ökorendszer-gazdálkodáshoz hasonló módszerek alkalmazására, valamint bioszféra-rezervátumok felhasználása a fenntartható fejlődés módszertanának feltárása és bemutatása céljából regionális szinten. E célból több figyelmet kell szentelni az átmeneti területnek.
7. A bioszféra-rezervátumok emberi dimenzióinak alaposabb tükröztetése. Kapcsolatokat kell teremteni a kulturális és a biológiai diverzitás között. Óvni kell a tradicionális tudást és genetikai erőforrásokat, valamint fel kell ismerni, és erősíteni kell, azok szerepét a fenntartható fejlődésben.
8. Elő kell segíteni, hogy az egyes bioszféra-rezervátumok irányítása lényegében egyfajta „paktumként” működjön a helyi közösség és a társadalom egésze között. A vezetésnek nyitottnak, folyamatosan fejlődőnek kell lennie, és jó alkalmazkodóképességgel kell rendelkeznie. E megközelítés révén a bioszféra-rezervátumok – és helyi közösségeik – kedvezőbb helyzetből reagálhatnak majd a külső politikai, gazdasági és szociális nyomásokra.
9. Valamennyi érdekcsoport és ágazat „összehozása” révén el kell érni, hogy azok egymás partnereiként foglalkozzanak a bioszféra-rezervátumokkal az egyes rezervátumok és az egész hálózat szintjén. Biztosítani kell az információ szabad áramlását az érdekelt felek között.
10. Fektessünk be a jövőbe. A köztudat erősítését célzó programok, tájékoztatás, valamint a formális és informális oktatás eszközének alkalmazásával és egy hosszú-távú – generációkon átívelő – szemlélet alapján a bioszféra-rezervátumokat arra kell használni, hogy jobban megérthessük az emberiség viszonyát a természeti világhoz.

Összefoglalva, a bioszféra-rezervátumoknak nemzeti és kulturális értékeket kell megőrizniük és képezniük a tudományos szempontból helytálló, kulturális értelemben kreatív és a működtetés szempontjából fenntartható menedzsment révén. Így tehát a Sevillai Stratégia alapján megvalósított Bioszféra Rezervátumok Világhálózata egy olyan integráló eszköz, amely elősegítheti egy erősebb szolidaritás megteremtését a világ népei és nemzetei között.

A STRATÉGIA

Az alábbi Stratégia a hatékony bioszféra-rezervátumok kialakítására és a Bioszféra-rezervátumok Világhálózatának megfelelő működésére vonatkozó ajánlásokat tartalmaz. A Biodiverzitás Egyezményben vagy az Agenda 21-ben foglalt alapelvek ismételt említése helyett a Stratégia a bioszféra-rezervátumok konkrét szerepét határozza meg a megőrzés és a fejlesztés közötti viszony új jövőképek kialakításában. Így tehát szándéka szerint a dokumentum néhány prioritásra összpontosít.

A Stratégia tanácsot ad arra, hogy mely szinten (nemzetközi, nemzeti, egyedi bioszféra-rezervátum) valósulhatnak meg az egyes ajánlások a leghatékonyabban. Mivel azonban a nemzeti és a helyi irányítás körülményei rendkívül eltérőek, az e helyütt ajánlott cselekvési szinteket csak az adott helyzetre alkalmazandó irányelveknek kell tekinteni. Külön figyelmet érdemel az a tény, hogy a „nemzeti” szint az egyedi rezervátumoknál magasabb kormányzati szintekre (tartomány, állam, megye) értendő. Néhány országban a nemzeti vagy helyi civil szervezetek szintén ezt a szintet jeleníthetik meg. Hasonlóképpen, a „nemzetközi” szint gyakorta regionális és régiók közötti tevékenységeket is magában foglal.

A Stratégia Megvalósítási Mutatókat is tartalmaz, pl. az intézkedések egy olyan ellenőrző listáját, amelynek segítségével a program résztvevői a Stratégia megvalósítását követhetik nyomon és értékelhetik. E Mutatók kialakításának kritériumai az alábbiak voltak: hozzáférhetőség (viszonylag egyszerűen összegyűjthetők-e az adatok?); egyszerűség (egyértelműek-e az adatok?), és hasznosság (hasznosak lesznek-e az információk a rezervátumok vezetői, a Nemzeti Bizottságok, és/vagy az egész hálózat számára?). A Megvalósítási Mutatók egyik rendeltetése a sikeres megvalósítási mechanizmusok adatbázisának összeállítása és az adatok cseréje a hálózat tagjai között.

I. CÉL: A BIOSZFÉRA REZERVÁTUMOK ALKALMAZÁSA A NEMZETI ÉS KULTURÁLIS DIVERZITÁS MEGŐRZÉSE CÉLJÁBÓL

I.I célkitűzés: a természeti és kulturális biodiverzitás érvényesülési területének növelése a Bioszféra Rezervátumok Világhálója segítségével.

Nemzetközi szinten ajánlott:

1. A bioszféra-rezervátumok kialakításának elősegítése a Biodiverzitás Egyezmény által kitűzött célok megvalósításának eszközeként.
2. A bioföldrajzi osztályozás egy olyan átfogó megközelítésének elősegítése, amely – egyebek mellett - az sérülékenységi elemzés elveit is figyelembe veszi a szocio-ökológiai tényezőket felölelő rendszer kialakítása céljából.

Nemzeti szinten ajánlott:

3. Az ország bioföldrajzi elemzésének elkészítése, melynek alapján – egyebek mellett – a Bioszféra Rezervátumok Világhálózatának területi kiterjedése mérhető fel.
4. Az elemzés alapján, valamint a meglévő védett területek figyelembevételével, bioszféra-rezervátumok - szükség szerinti - létesítése, megerősítése és kibővítése, különös figyelmet szentelve a széttöredezett természetes élőhelyeknek, a veszélyeztetett ökoszisztemeknek, valamint a törékeny és sebezhető természeti és kulturális környezeti viszonyoknak.

1.2 célkitűzés: a bioszféra-rezervátumok beépítése a természetvédelmi tervezésbe

Nemzetközi szinten ajánlott:

1. A nemzeti határokon átnyúló organizmusok, ökoszisztemek és általános erőforrások kezelésének eszközeként a határokon átnyúló bioszféra-rezervátumok létesítésének ösztönzése.

Nemzeti szinten ajánlott:

2. A bioszféra-rezervátumok beépítése a biodiverzitás megőrzésére és a fenntartható használatra vonatkozó stratégiákba, a védett körzetek terveibe, valamint a Biodiverzitás Egyezmény 6. Cikkének rendelkezései szerint kialakított nemzeti biodiverzitás stratégiákba és cselekvési tervekbe.
3. Ahol ez alkalmazható, a bioszféra-rezervátumok megerősítésére és kialakítására irányuló projektek belefoglalása a Biodiverzitás Egyezmény és egyéb multilaterális egyezmények alapján kezdeményezett és finanszírozott programokba.
4. Zöld folyosók és egyéb, a biodiverzitás megőrzését javító eszközök révén a bioszféra-rezervátumok összekapcsolása egymással és egyéb védett területekkel, valamint e kapcsolatok fenntartásának biztosítása.
5. A bioszféra-rezervátumok hasznosítása a genetikai erőforrások, mint pl. a tenyésztett és házasított fajok vadon élő rokonainak helyben történő megőrzésére, továbbá annak megfontolása, hogy a rezervátumok alkalmazhatók-e rehabilitációs/újrahonosítási helyszínekként, valamint e területek - a lehetőségek szerinti - összekapcsolása a területen kívül eső természetvédelmi- és hasznosítási programokkal.

II. CÉL: A BIOSZFÉRA REZERVÁTUMOK HASZNOSÍTÁSA A FÖLDGAZDÁLKODÁS ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS MÓDSZERTANI MODELLJEKÉNT

II.I célkitűzés: a helyi lakosság támogatásának és részvételének biztosítása.

Nemzetközi szinten ajánlott:

1. A bioszféra-rezervátum gazdálkodás legfontosabb szempontjaira – mint pl. a konfliktuskezelésre, a helyi támogatások biztosítására, valamint az érintett felek felelősségvállalása a döntéshozatalban és gazdálkodásban – vonatkozó irányelvek elkészítése.

Nemzeti szinten ajánlott:

2. A bioszféra-rezervátumok belefoglalása az Agenda 21 és a Biodiverzitás Egyezmény által taglalt fenntartható hasznosítási célok megvalósítására vonatkozó tervekbe.
3. Bioszféra-rezervátumok létesítése, megerősítése és bővítése olyan területek bevonása céljából, ahol a hagyományos életstílusokat és a biodiverzitás őshonos alkalmazási módjait gyakorolják (a szent helyeket is), és/vagy ahol kritikus kölcsönhatások állnak fenn az emberek és környezetük között (pl. városokat körülvevő területek, leromlott falusi területek, part menti területek, édesvízi környezetek és mocsaras területek).
4. A természetvédelmi célokkal összeegyeztethető tevékenységek azonosítása és ösztönzése a megfelelő, a hagyományos ismereteket is felölelő, és a puffer- és átmeneti zónák fenntartható fejlődését elősegítő technikák átvételével.

Nemzetközi szinten ajánlott:

5. A különböző érdekelttek érdekeinek felmérése, és személyük bevonása a rezervátum kezelését és használatát érintő tervezésbe és döntéshozatalba.
6. A környezet pusztulását és a biológiai erőforrások fenntarthatatlan használatát eredményező tényezők azonosítása és „kezelése”.

7. A rezervátum által biztosított természeti termékek és szolgáltatások értékének felmérése, és az értékelés következtetéseinek alkalmazása a helyi lakosság környezeti szempontból egészséges és gazdaságosan fenntartható jövedelemszerző lehetőségeinek elősegítése céljából.
8. Ösztönzők kidolgozása a természeti erőforrások megőrzésére és fenntartható alkalmazására, valamint alternatív megélhetési módok kialakítása a helyi népesség számára, amennyiben az aktuális tevékenységek folytatása korlátozott vagy tiltott a bioszféra-rezervátumon belül.
9. Annak garantálása, hogy az érdekeltek egyenlő mértékben részesüljenek a természeti erőforrásokból származó előnyökből, a belépti díjakon, a természeti illetve kézműipari termékek eladásából származó bevételen osztozva, valamint egymással megosztva a helyi építési technológiákat, az alkalmazott munkaerőt, valamint a fenntartható tevékenységeket (mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, stb.).

II.2 célkitűzés: a különböző bioszféra-rezervátum zónák jobb összhangjának és kölcsönhatásának biztosítása.

Nemzeti szinten ajánlott:

1. Annak biztosítása, hogy minden egyes bioszféra-rezervátum hatékony gazdálkodási stratégiával és tervvel, valamint azoknak megfelelő kivitelezési mechanizmusokkal és szervezettel rendelkezzen.
2. Eszközök kialakítása a bioszféra-rezervátumok megőrzése és fenntartható használata között meglévő összeférhetlenség összetevőinek azonosítása céljából, és a megfelelő egyensúly fenntartására irányuló intézkedések foganatosítása a nevezett funkciók között.

Az egyes rezervátumok szintjén ajánlott:

3. Intézményi mechanizmusok kidolgozása és megvalósítása a bioszféra-rezervátumok programjainak kezelése, összehangolása és integrálása céljából.
4. A rezervátum gazdasági és szociális érdekeltjeit és valamennyi terület (pl. mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, vadászat és vadgazdálkodás, víz- és energiaellátás, halgazdaságok, turizmus, rekreáció, kutatás) összes érdekét képviselő helyi szaktanácsadási keretrendszer létrehozása.

II.3 célkitűzés: a bioszféra-rezervátumok integrálása a regionális tervezésbe

Nemzeti szinten ajánlott:

1. A bioszféra-rezervátumok belefoglalása a regionális fejlesztési stratégiákba és a regionális földhasználatot tervező projektekbe.
2. Az egyes bioszféra-rezervátumok közelében lévő fő földhasználó ágazatok ösztönzése a fenntartható földhasználatot előnyben részesítő gyakorlati módszerek alkalmazására.

Az egyes rezervátumok szintjén ajánlott:

3. Fórumok szervezése és demonstrációs helyszínek kialakítása a régió szocio-ökonomiai és környezeti problémáinak vizsgálata, valamint a régió számára fontos biológiai erőforrások fenntartható hasznosítása céljából.

III. CÉL: A BIOSZFÉRA REZERVÁTUMOK FELHASZNÁLÁSA KUTATÁS, MONITORING, OKTATÁS ÉS KÉPZÉS CÉLJÁBÓL

III.I célkitűzés: az emberek és a bioszféra közötti kölcsönhatások ismeretének javítása

Nemzetközi szinten ajánlott:

1. A Bioszféra Rezervátumok Világhálózatának alkalmazása összehasonlító környezeti és szocio-ökonomiai kutatások céljaira, a több évtizedes hosszú-távú kutatásokat is ideértve.
2. A Bioszféra Rezervátumok Világhálózatának alkalmazása többek között a biodiverzitás, az elsivatagosodás, vízciklusok, etnobiológia és globális változások témáival foglalkozó nemzetközi kutatási programok céljaira.
3. A Bioszféra Rezervátumok Világhálózatának alkalmazása a déli féltekén, Kelet-Ázsiában és Latin-Amerikában már működő programokhoz hasonló regionális és régiók közötti kutatási együttműködési programok céljából.
4. A bioszféra-rezervátumok szolgálatában álló – a társadalmi, gazdasági és ökológiai adatok integrálására irányuló, rugalmas modellező rendszereket is magukban foglaló, rendszerekhez hasonló – innovatív, interdiszciplináris kutatási eszközök kifejlesztésének ösztönzése.
5. Módszertani és kutatási eszközöket tartalmazó kliringház kialakítása a bioszféra-rezervátumokban.
6. A Bioszféra Rezervátumok Világhálózata és az egyéb kutatási és oktatási hálózatok közötti interakciók ösztönzése, a bioszféra-rezervátumok alkalmazásának elősegítése az egyetemek és egyéb kutató- és felsőoktatási intézmények konzorciumai együttműködésén alapuló kutatási projektek érdekében, a magán és az állami szektorban, a civil és a kormányzati szervezetek szintjén egyaránt.

Nemzeti szinten ajánlott:

7. A bioszféra-rezervátumok integrálása a nemzeti és regionális tudományos kutatási programokkal, és e kutatási tevékenységek összekapcsolása a természetvédelem és a fenntartható fejlődés nemzeti és regionális stratégiáival.

Az egyes rezervátumok szintjén ajánlott:

8. A bioszféra-rezervátumok felhasználása alap- és alkalmazott kutatási célokra, különös tekintettel a helyi problémákra koncentráló, a természet- és társadalomtudományokat egyaránt felölelő interdiszciplináris, valamint a leromlott ökoszisztémák

rehabilitációját, a talaj és a vízkészletek megőrzését és a természeti erőforrások fenntartható használatát célzó projektekre.

9. Funkcionális adatkezelési rendszer kialakítása a kutatási és monitoring eredmények ésszerű felhasználása céljából a bioszféra-rezervátumok kezelése területén.

III.2 célkitűzés: a monitoring tevékenység javítása.

Nemzetközi szinten ajánlott:

1. A Bioszféra Rezervátumok Világhálózatának, mint a monitoring legfontosabb hosszútávú helyszínének a hasznosítása nemzetközi, regionális, nemzeti és helyi szinten a legkülönbözőbb programok – pl. a szárazföldi és tengeri megfigyelő rendszerek, a globális változás, a biodiverzitás és az erdők egészsége – céljából.
2. Ösztönzés a flóra és fauna leírására vonatkozó metaadatok szabványos protokolljainak alkalmazására a bioszféra-rezervátumokban képződött tudományos adatok cseréjének, hozzáférhetőségének és felhasználásának elősegítése céljából.

Nemzeti szinten ajánlott:

3. A bioszféra-rezervátumok részvételének ösztönzése a nemzeti ökológiai és környezeti monitoring programokban, valamint kapcsolatok kialakítása a bioszféra-rezervátumok és a többi monitoring helyszín és hálózat között.

Az egyes rezervátumok szintjén ajánlott:

4. A rezervátum felhasználása a fauna és flora tudományos célú és az egészséges területgazdálkodás alapját képező adatleltárának összeállítására, ökológiai és szocio-ökonomiai adatok összegyűjtésével, meteorológiai és hidrológiai megfigyelésekkel, a környezetszennyezés hatásának tanulmányozásával stb.
5. A rezervátum kísérleti terepként történő alkalmazása a biodiverzitás és a terület lakosai fenntartható életének és életminőségének megfigyelését és értékelését szolgáló módszerek kifejlesztése és tesztelése céljából.
6. A rezervátum alkalmazása a fenntarthatóság (ökológiai, gazdasági, társadalmi és intézményi értelemben) mutatóinak kidolgozására a puffer zónákon és átmeneti területeken belül végzett egyes termelő tevékenységek tekintetében.
7. Az adatkezelés funkcionális rendszerének kialakítása a kutatás és monitoring eredményeinek ésszerű felhasználása céljából a bioszféra-rezervátum irányításában.

III.3 célkitűzés: az oktatás, a köztudat és a részvétel tökéletesítése

Nemzetközi szinten ajánlott:

1. Az önkéntesek és a helyi lakosság bioszféra-rezervátummal kapcsolatos tevékenységét erősítendő, tapasztalat- és információcsere elősegítése a bioszféra-rezervátumok között.

2. Kommunikációs rendszerek kifejlesztésének elősegítése a bioszféra-rezervátumokra és a gyakorlati tapasztalatokra vonatkozó adatok terjesztése céljából.

Nemzeti szinten ajánlott:

3. A bioszféra-rezervátumok gyakorlatában megvalósított természetvédelem és fenntartható használat adatainak beépítése az iskolai programokba és tananyagokba, valamint a média munkájába.
4. A bioszféra-rezervátumok részvételének ösztönzése a nemzetközi hálózatokban és programokban az oktatás és a köztudat közötti kapcsolatok összefüggések erősítése céljából.

Az egyes rezervátumok szintjén ajánlott:

5. A helyi közösségek, iskolások és egyéb érdekeltek részvételének bátorítása az oktatási és képzési programokban, valamint a bioszféra-rezervátumok területén folytatott kutatási és monitoring tevékenységekben.
6. Látogatói tájékoztató összeállítás a rezervátumról, annak jelentőségéről a biodiverzitás megőrzése és fenntartható alkalmazása szempontjából, a rezervátum szocio-kulturális aspektusairól, valamint rekreációs és oktatási programjairól és erőforrásairól.
7. Az iskolások és egyéb csoportok oktatását segítő létesítményekként funkcionáló területi ökológiai oktatási központok kialakításának elősegítése az egyes rezervátumokon belül.

III.4 célkitűzés: szakemberek és vezetők képzésének javítása

Nemzetközi szinten ajánlott:

1. A Bioszféra Rezervátumok Világhálózatának alkalmazása a nemzetközi képzési lehetőségek és programok ösztönzésére.
2. Regionális képzési központokként működő reprezentatív bioszféra-rezervátumok kijelölése.

Nemzeti szinten ajánlott:

3. A bioszféra-rezervátum vezetői számára a XXI. században szükséges képzés meghatározása és képzési modellprogramok kialakítása többek között arról, hogy hogyan kell megtervezni és megvalósítani a nyilvántartási és monitoring programokat a bioszféra-rezervátumokban, melyek a szocio-kulturális viszonyok elemzésének és tanulmányozásának a módszerei, és miképpen történjen a konfliktusmegoldás és az együttműködésen alapuló forrásgazdálkodás az ökörendszer és a tájbéli adottságok keretei között.
4. A rezervátumok kihasználása helyben folytatott képzés, valamint nemzeti, regionális és helyi szemináriumok céljaira.

5. A helyi lakosság és más érdekeltek megfelelő képzésének és foglalkoztatásának ösztönzése a bioszféra-rezervátumokban folyó programokkal kapcsolatos nyilvántartásban, monitoring munkában és kutatásban való teljes körű részvételük lehetővé tétele céljából.
6. Képzési programok összeállításának ösztönzése a helyi közösségek és egyéb helyi szereplők (mint pl. döntéshozók, helyi vezetők és a termelésben, technológia-átvitelben és közösségi fejlesztési programokban tevékenykedők) számára a bioszféra-rezervátumok tervezési, gazdálkodási és monitoring folyamataiban való maximális részvételük biztosítása végett.

IV. CÉL: A BIOSZFÉRA-REZERVÁTUM KONCEPCIÓ MEGVALÓSÍTÁSA

IV.I célkitűzés: a bioszféra-rezervátumok funkcióinak integrálása

Nemzetközi szinten ajánlott:

1. Olyan demonstrációs (modell- vagy példaértékű) bioszféra-rezervátumok azonosítása és közkinccsé tétele, amelyek tapasztalatai hasznosak lehetnek a többi - nemzeti, regionális és nemzetközi szintű - rezervátum számára.
2. Útmutatás/tanácsadás a bioszféra-rezervátumok számára készülő nemzeti cselekvési tervek és stratégiák kidolgozásával és időszakos felülvizsgálatával kapcsolatban.
3. Fórumok és az információcsere egyéb lehetőségeinek megszervezése a bioszféra-rezervátumok vezetői számára.
4. Gazdálkodási tervek illetve eljárások kidolgozásának mikéntjére vonatkozó információ összeállítása és terjesztése a bioszféra-rezervátumok számára.
5. Olyan, a bioszféra-rezervátumok területén felmerülő kérdések kezelésére vonatkozó, útmutatás készítése, mint pl. hogyan lehet garantálni a helyi részvételt, milyen tanulmányok állnak rendelkezésre a különböző vezetési opciók tanulmányozására, és melyek a konfliktusmegoldás technikái.

Nemzeti szinten ajánlott:

6. Annak garantálása, hogy minden egyes rezervátum rendelkezzen hatékony vezetési stratégiával vagy tervvel, és az azt kivitelezni hivatott megfelelő hatósággal vagy mechanizmussal.
7. A magánszektor kezdeményezéseinek bátorítása a bioszféra-rezervátumok és az azokat körülvevő területek megfelelő zónáiban folytatandó – környezeti és szociális szempontból fenntartható – tevékenységek kialakítása és fenntartása céljából, és a közösség fejlődésének elősegítése érdekében.
8. A bioszféra-rezervátumok nemzeti cselekvési terveinek és stratégiáinak kialakítása és időszakos felülvizsgálata; e stratégiáknak arra kell törekedniük, hogy a bioszféra-rezervátumok kiegészítsék, és hozzáadott értékkel gazdagítsák a természetvédelem egyéb nemzeti eszközeit.

9. Fórumok és az információcsere egyéb lehetőségeinek megszervezése a bioszféra-rezervátumok vezetői számára.

Az egyes rezervátumok szintjén ajánlott:

10. A bioszféra-rezervátumok különböző zónáinak azonosítása és feltérképezése, valamint azok státuszának meghatározása.
11. A bioszféra-rezervátumok valamennyi zónáját felölelő általános gazdálkodási terv vagy stratégia elkészítése, megvalósítása és figyelése.
12. Ahol erre szükség van, az alapterület megóvása érdekében, a puffer és átmeneti zónák újratervezése a fenntartható fejlődés kritériumainak megfelelően.
13. Intézményi mechanizmusok meghatározása és létrehozása a rezervátum programjainak és tevékenységének kezelésére, integrálására és koordinálására.
14. A helyi közösség részvételének garantálása a bioszféra-rezervátumok megtervezésében és kezelésében.
15. A magánszektor kezdeményezéseinek ösztönzése a rezervátum és az azt övező területek környezeti és szociális szempontból fenntartható tevékenységeinek kialakítása és fenntartása céljából.

IV.2 célkitűzés: a Bioszféra Rezervátumok Világhálózatának erősítése

Nemzetközi szinten ajánlott:

1. Megfelelő erőforrások rendelkezésre bocsátásának elősegítése a Bioszféra Rezervátumok Világhálózata Törvényi Keretének a létrehozása céljából.
2. Az egyes országok segítése bioszféra-rezervátumaik felülvizsgálatának elvégzésében, ahogy azt a Bioszféra Rezervátumok Világhálózatának Törvényi Kerete megköveteli, és az országok támogatása bioszféra-rezervátumaik funkcionálissá tételére irányuló intézkedéseik meghozatalában.
3. A Bioszféra Rezervátumok Tanácsadó Bizottsága működésének támogatása és a testület által nyújtott ajánlások és útmutatás maradéktalan figyelembe vétele és hasznosítása.
4. A bioszféra-rezervátumok kommunikációs és műszaki képességét figyelembe véve, vezető szerep felvállalása az azok közötti kommunikáció kialakításában, valamint a meglévő és tervezett regionális és tematikus hálózatok erősítése.
5. Kreatív kapcsolatok és partneri viszonyok kialakítása a hasonló módon irányított körzetekkel és a bioszféra-rezervátumok céljaival megegyező célokat maguk elé tűző civil szervezetekkel.
6. „Testvéri” kapcsolatok elősegítése a bioszféra-rezervátumok között, és a határokon átnyúló rezervátumok ügyének támogatása.
7. A bioszféra-rezervátumok láthatóbbá tétele információs anyagok terjesztése, kommunikációs stratégiák kialakítása és a Bioszféra Rezervátumok Világhálózatában vállalt szerepükre való figyelemfelhívás révén.

8. Amikor arra lehetőség adódik, közbenjárás annak érdekében, hogy a bioszféra-rezervátumok részt vehessenek a bilaterális és multilaterális segélyszervezetek által finanszírott projektekben.
9. Vállalatok, civil szervezetek és alapítványok magán pénzalapjainak mozgósítása a bioszféra-rezervátumok javára.
10. Módszerek és szabványok kidolgozása a különböző adatfajták gyűjtése és cseréje céljából, valamint ezen adatok hasznosításának segítése a bioszféra-rezervátumok teljes hálózatán belül.
11. A Sevillai Stratégia megvalósításának figyelése, értékelése és nyomon követése a Megvalósítási Mutatók segítségével, valamint az e mutatók teljesítését segítő és gátló tényezők elemzése.

Nemzeti szinten ajánlott:

12. A Bioszféra Rezervátumok Világhálózata Törvényi Keretének megvalósítását lehetővé tevő szükséges erőforrások biztosításának elősegítése.
13. A bioszféra-rezervátumok számára tanácsokat nyújtó, és azokat koordináló nemzeti szintű rendszer kialakítása, s a rendszer által nyújtott ajánlások és útmutatás maradéktalan figyelembevétele.
14. A Törvényi Keret követelményeinek megfelelően, az ország minden egyes bioszféra-rezervátumának helyzetére és működésére vonatkozó értékelés elkészítése, és a hiányosságok felszámolásához szükséges erőforrások biztosítása.
15. Kreatív kapcsolatok és partneri viszonyok kialakítása a hasonló módon irányított körzetekkel, valamint a bioszféra-rezervátumok céljaival megegyező célokat maguk elé tűző nemzetközi kormányzati és civil szervezetekkel.
16. Testvérkapcsolati lehetőségek felkutatása a bioszféra-rezervátumok között, és - ahol ez lehetséges - határokon átnyúló bioszféra-rezervátumok létrehozása.
17. A bioszféra-rezervátumok láthatóbbá tétele információs anyagok terjesztése, kommunikációs stratégiák kialakítása és a Bioszféra Rezervátumok Világhálózatában vállalt szerepükre történő figyelemfelhívás révén.
18. A bioszféra-rezervátumok belefoglalása a nemzetközi és bilaterális finanszírozási mechanizmusokból, így pl. a Globális Környezetvédelmi Konstrukcióból, származó finanszírozási forrásokra vonatkozó javaslatokba.
19. Vállalatok, civil szervezetek és alapítványok magán pénzalapjainak mozgósítása a bioszféra-rezervátumok javára.
20. A Sevillai Stratégia megvalósításának figyelése, értékelése és nyomon követése a Megvalósítási Mutatók segítségével, valamint e mutatók teljesítését segítő és gátló tényezők elemzése.

Az egyes rezervátumok szintjén ajánlott:

21. A bioszféra-rezervátumok láthatóbbá tétele információs anyagok terjesztése, kommunikációs stratégiák kialakítása és a Bioszféra Rezervátumok Világhálózatában vállalt szerepükre történő figyelemfelhívás révén.

22. Vállalatok, civil szervezetek és alapítványok magán pénzalapjainak mozgósítása a bioszféra-rezervátumok javára.
23. A Sevillai Stratégia megvalósításának figyelése, értékelése és nyomon követése a Megvalósítási Mutatók segítségével, valamint e mutatók teljesítését segítő és gátló tényezők elemzése.